श्री ५ को सरकार

कानून तथा न्याय–मन्त्रालय

श्री ५ महाराजाधिराज महेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवबाट राष्ट्रिय पञ्चायतको सल्लाह र सम्मतिले बनाइबक्सेको तल लेखिएबमोजिमको ऐन सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशित गरिएको छः–

२०२४ सालको ऐन नं. २७

स्वस्तिश्री गिरिराजचक्रचूडामणि नरनारायणेत्यादि विविध विरुदावली विराजमान मानोन्नत महेन्द्रमाला परम नेपालप्रतापभास्कर ओजस्विराजन्य परम गौरवमय तेजस्वी त्रिभुवनप्रजातन्त्रश्रीपद परम उज्ज्वल कीर्तिमय नेपालश्रीपद परम प्रोज्ज्वल नेपालतारा परम पवित्र ॐ रामपट्ट परम ज्योतिर्मय सुविख्यात त्रिशक्तिपट्ट परम सुप्रसिद्ध प्रवल गोरखादक्षिणबाहु परमाधिपति अतिरथी परम सेनाधिपति श्री श्री श्री श्री श्रीमन्महाराजाधिराज महेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव देवानाम् सदा समरविजयिनाम् ।

अञ्चल सभाको गठन, काम, कर्तव्य र अधिकारको व्यवस्था गर्न बनेको ऐन

प्रस्तावनाः– अञ्चल सभाको गठन, काम, कर्तव्य र अधिकारको सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

श्री ५ महाराजाधिराज महेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवबाट राष्ट्रिय पञ्चायतको सल्लाह र सम्मतिले यो ऐन बनाइबक्सेको छ ।

१. संक्षिप्त नाम, विस्तार र प्रारम्भः– (१) यस ऐनको नाम "अञ्चल सभा ऐन, २०२४" रहेको छ ।

(२) यो ऐन नेपाल अधिराज्य भर लागू हुनेछ ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(३) यस ऐनको यो दफा तुरून्त प्रारम्भ हुनेछ र अरू दफाहरूश्री ५ को सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशित गरी तोकेको मिति देखि प्रारम्भ हुने छन् ।

२. अञ्चल सभाको गठनः– प्रत्येक अञ्चलमा सो अञ्चल भित्रका सम्पूर्ण जिल्ला पञ्चायतका र अंचल सभाबाट राष्ट्रिय पंचायतमा निर्वाचित सदस्यहरूको एक अञ्चल सभा रहनेछ । यो दफा प्रारम्भ हुंदाको वखत कायम रहेका अञ्चल सभाहरू यस ऐनमा लेखिएका अन्य कुराहरूका अधिनमा रही यसै ऐन वमोजिम गठन भएको मानिने छ । यो दफा प्रारम्भ हुनुभन्दा तत्कालै अघिका अञ्चल पञ्चायतका पदावधि सकिएका र नसकिएका सभापति, उप-सभापति एवं सदस्यहरू पनि दफा ५ का अधिनमा रही अञ्चल सभाको सदस्य पदमा कायम रहेको मानिने छन् ।

३. अञ्चल सभा संस्था मानिनेः– प्रत्येक अञ्चल सभा अविछिन्न उत्तराधिकारवाला एक संगठित एवं स्वशासित संस्था हुनेछ । यो संस्थाको सवै कामको निमित्त आफ्नो एउटा छुट्टै छाप हुनेछ । र यसले चल अचल सम्पति प्राप्त गर्न, भोग गर्न र वेच विखन गर्न सक्नेछ । यसले आफ्नो नामबाट नालिस उजुर गर्न र यस उपर पनि सोही नामबाट नालिस उजुर लाग्न सक्नेछ ।

४. एक भन्दा वढी अञ्चल सभाको सदस्य रहन नपाउनेः– कुनै व्यक्ति एक समयमा एक भन्दा वढी अञ्चल सभाको सदस्य हुन सक्ने छैन ।

५. अञ्चल सभाका सदस्यहरूको पदावधिः– (१) यस ऐनको अधिनमा रही अञ्चल सभाको सदस्य सो अञ्चल भित्रको जिल्ला पञ्चायतको सदस्य पदमा वहाल रहेसम्म वा अञ्चल सभाको सभापति वा उप-सभापतिको पदमा वा राष्ट्रिय पञ्चायतको सदस्य पदमा निर्वाचित भई सो पदमा वहाल रहेसम्म र निजको अञ्चल सभाको सभा–पति वा उप-सभापतिको पद वा राष्ट्रिय पञ्चायतको सदस्य पदको पदावधि समाप्त भएपछि सो रिक्त स्थानको पूर्तिको लागि हुने निर्वाचन समाप्त नभएसम्म अञ्चल सभामा निजको सदस्यता कायम नै रहनेछ । अञ्चल पञ्चायतको सभापति, उप-सभापति वा सदस्य भएको नाताले अञ्चल सभाको सदस्य हुने व्यक्तिका हकमा भने अञ्चल पञ्चायत कायम रहेको भए निजलाई प्राप्त हुने पदावधिसम्म निज यस ऐन वमोजिम अञ्चल सभाको सदस्य कायम रहेको मानिने छ । र अञ्चल पंचायतको पदावधि सकिएका सभापति, उप-सभापति वा सदस्यको हकमा यो ऐन प्रारम्भ भएपछि प्रथम पटक अञ्चल सभाको सभापति र उप-सभापतिको चूनाव समाप्त नभएसम्म यस ऐन बमोजिम अञ्चल सभाको सदस्य कायम रहेको मानिनेछ ।

630
आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

तर, त्यस्ता पदावधि सकिएका राष्ट्रिय पंचायत सदस्य वा अंचल सभाका सभापति वा उप-सभापति वा अञ्चल पंचायतका पदावधि सकिएका र नसकिएका सभापति, उप-सभापति वा सदस्यले सभापति छेउ आफ्नो हस्ताक्षरले राजीनामा पठाई आफ्नो अञ्चल सभा सदस्य पदबाट त्याग गर्न सक्नेछ र सो राजीनामा पठाएको मिति देखि निजको पद रिक्त भएको मानिने छ ।

(२) उप-दफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यो ऐन प्रारंभ भएपछि कुनै अंचल सभाको सदस्य राष्ट्रिय पंचायतको सदस्य वा अंचल पंचायतको सभापति वा उप-सभापति पदमा निर्वाचित भैसकेपछि निजको पदावधि समाप्त भएमा र सो रिक्त स्थानको पूर्तिको निमित्त निर्वाचन नहुँदै दफा ७ को उप–दफा (१) को खण्ड (ञ) बाहेक अरू खण्डहरूमा लेखिएको अवस्थामा परेमा निज यस दफा बमोजिम अंचल सभाको सदस्य पदमा कायम रहने छैन ।

६. सभापति, उप-सभापतिको निर्वाचन र पदावधिः– (१) अञ्चल सभाका सदस्यहरूले आफू मध्येबाट एकजना सभापति र एकजना उप-सभापतिको निर्वाचन प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम गर्ने छन् ।

तर, सदर भएका मतको पचास प्रतिशत भन्दा वढी मत प्राप्त नभै कुनै उम्मेदवार अञ्चल सभाको सभापति वा उप-सभापतिको पदमा निर्वाचित हुन सक्ने छैन ।

(२) सभापति र उप-सभापतिको पदावधि ४ वर्षको हुनेछ । सभापति र उप-सभापतिको पदावधि समाप्त हुने गणना गर्दा निर्वाचन जुनसुकै मितिमा भएको भए तापनि शपथ ग्रहण गरेको वर्षको समेत गणना गरी पुग्ने सम्बन्धित वर्षको चैत्र मसान्तमा समाप्त भएको मानिनेछ ।

(३) सभापति वा उप-सभापतिको पदावधि समाप्त भई सो स्थान रिक्त हुन आएमा त्यस्को पूर्ति उप–दफा (१) बमोजिम गरिनेछ ।

तर, पदावधि समाप्त नहुंदै अरू कुनै कारणले सभापति वा उप-सभापतिको स्थान रिक्त भएमा बांकी पदावधिको निमित्त मात्र नयां सभापति वा उप-सभापतिको निर्वाचन गरिने छ ।

(४) सभापति वा उप-सभापतिको स्थान रिक्त हुनु भन्दा अगावै पनि सो रिक्त स्थानको पूर्तिको लागि निर्वाचन गराउन सकिने छ ।

७. अयोग्यताः– (१) देहायको अवस्थामा कुनै व्यक्ति सभापति वा उप-सभापतिको पदमा निर्वाचित हुन अयोग्य हुनेछ र निर्वाचित भई सकेपछि त्यस्तो अवस्थामा परेमा स्वतः सो पदमा कायम नरहेको मानिने छ–

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(क) लाटो भएमा वा मगज विग्रेमा, वा

(ख) नैतिक पतन देखिने कुनै अभियोगमा दोषी प्रमाणित भई सो वापत ६ महिना भन्दा वढी कैदको सजाय भएको र त्यस्तो कैदको सजाय भोगी सकेको मितिले ५ वर्ष भुक्तान नभएको, वा

(ग) निर्वाचन सम्बन्धी कसूरमा १ महिना भन्दा वढी कैदको सजाय पाई सो सजाय भोगेको मितिले १ वर्षको अवधि ननाघेको, वा

(घ) ऋण तिर्न नसकि साहुको दामासाहीमा परेको भएमा, वा

(ङ) सरकारी कर्मचारी भएमा, वा

(च) कुनै तहको पञ्चायतको कर्मचारी भएमा, वा

(छ) गैर–नेपाली नागरिक भएमा, वा

(ज) आफू वादी वा प्रतिवादी भएकोमा वाहेक सम्बन्धित अञ्चल सभाको विरूद्ध कुनै मुद्दा मामिलामा विपक्षीसंग मिलि मुद्दा चलाउन दुरूत्साहन गरेमा, वा

(झ) सम्बन्धित अञ्चल सभासंगको ठेक्कामा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपबाट हिस्सा लिएमा वा कटकेन्दार भएमा, वा

(ञ) श्री ५ को मन्त्री, राज्य मन्त्री वा सहायक मन्त्री भएमा वा राष्ट्रिय पञ्चायतको सदस्य भएमा, वा

(ट) जुन ठाउँको मतदाताको सूचीमा निजको नाम दर्ता भएको छ सो ठाउँ अञ्चल सभाको ईलाकाबाट झिकिएमा, वा

(ठ) कुनै अर्को अञ्चल सभाको सदस्य भएमा, वा

(ड) दफा १२ वमोजिम निजलाई हटाउने प्रस्ताव पास भएमा, वा

(ढ) कुनै ऐनले अयोग्य भएमा ।

(२) यस ऐन वमोजिम सभापति वा उप-सभापति हुन अयोग्य व्यक्ति कुनै कारणले सो पदमा वहाल रही कामकाज गरेको रहेछ भने सोही कारणले मात्र निजले गरी सकेको काम कारवाही वदर हुने छैन ।

८. अयोग्यता सम्बन्धी प्रश्नको निर्णय गर्ने अधिकारीः– कुनै व्यक्ति सभापति वा उप-सभापति-को पदमा दफा ७ को उप-दफा (१) बमोजिम बहाल रहन अयोग्य भएको छ छैन भन्ने विवाद उठेमा निर्णय गर्ने अधिकार अञ्चल अदालतलाई हुनेछ ।

९. शपथ ग्रहणः– आफ्नो पदमा वहाल गर्नुभन्दा अघि सभापतिले अञ्चल न्यायाधीश र उप-सभापतिले सभापति समक्ष तल लेखिए बमोजिमको शपथ ग्रहण गर्नुपर्छ ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

. . . . . म इश्वरको नाममा शपथ लिन्छु / सत्यनिष्ठा सहित प्रतिज्ञा गर्दछु कि श्री ५ महाराजाधिराज र मौसूफका उत्तराधिकारीहरू प्रति पूर्णतया वफादार रही नेपालको संविधानप्रति पूर्णतया आस्था राखी आफ्नो सम्पूर्ण योग्यता, ज्ञान र विवेकद्वारा आफ्नो कर्तव्यको भय, पक्षपात, लोभ माया वा द्वेष भाव नगरी पालन गर्नेछु ।

१०. अञ्चल सभाको काम, कर्तव्यः– (१) अंचल सभाले प्रत्येक वर्ष आफ्नो अंचल भित्रका स्थानीय पंचायतहरूको कार्यप्रगति र आफ्नो अंचलको राजनैतिक, सामाजिक, आर्थिक एवं साँस्कृतिक गतिविधि र समस्याको अवलोकन तथा मूल्याँकन गरी श्री ५ को सरकार र अञ्चल समिति समक्ष प्रतिवेदन पेश गर्नेछ ।

(२) अञ्चल सभाले अञ्चल समितिबाट प्राप्त भएको प्रतिवेदन माथि छलफल गरी राय दिन सक्नेछ ।

११. अञ्चल सभाको बैठकः– (१) आवश्यतानुसार सभापतिले तोकेको मिति, समय र स्थानमा अञ्चल सभाको बैठक बस्नेछ ।

(२) बैठकको अध्यक्षता सभापतिले र निजको अनुपस्थितिमा उप-सभापतिले र दुवैको अनुपस्थितिमा उपस्थित सदस्यहरूले आफू मध्येबाट छानेको सदस्यले गर्नेछ ।

(३) अञ्चल सभाको तत्काल कायम रहेको सम्पूर्ण सदस्य संख्याको कमसेकम एक तिहाई सदस्यहरूले लिखित माग गरेमा सभापतिले १५ दिनभित्र अञ्चल सभाको बैठक बोलाउने सूचना दिनु पर्नेछ । सो म्यादभित्र सभापतिले बैठकको सूचना नदिएमा त्यसको १५ दिन भित्र उप-सभापतिले र निजले पनि बैठकको सूचना नदिएमा अञ्चल सभाको तत्काल सबैभन्दा जेठो सदस्यले अर्को १५ दिनभित्र बैठक बोलाउने सूचना दिनु पर्नेछ ।

(४) अञ्चल सभाको सम्पूर्ण सदस्य संख्याको कमसेकम ५१ प्रतिशत सदस्यहरू उपस्थित नभै अञ्चल सभाको बैठक गर्न हुँदैन ।

(५) अञ्चल सभाको बैठक बोलाउनु पर्दा सो बैठक हुने मिति, समय र स्थान तोकी बाटोको म्याद बाहेक बैठक हुनुभन्दा कमसेकम २५ दिन अगावै अञ्चल सभाको सबै सदस्यहरूका घरको ठेगानामा लिखित सूचना पठाउनु पर्छ ।

(६) अञ्चल सभाको निर्णय बैठकमा उपस्थित सदस्यहरूको दुई तिहाईको बहुमतबाट गरिने छ । सभापतित्व गर्ने व्यक्तिलाई मत दिने अधिकार हुने छैन ।

तर, मत बराबर भएमा निजले आफ्नो निर्णयात्मक मत दिन सक्नेछ ।

(७) अञ्चल सभाको बैठक साधारणतः अञ्चलको सदर मुकाम रहेको ठाउँमा हुनेछ ।

633

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(८) अञ्चल सभाको बैठकको अरू कार्य विधि अञ्चल सभाको बैठकले व्यवस्थित गर्नेछ ।

१२. राजीनामाः– सभापतिले अञ्चलाधीश छेउ र उप-सभापतिले सभापति छेउ आफ्नो हस्ताक्षरले राजीनामा पठाई आफ्नो पद त्याग गर्न सक्ने छ र सो राजीनामा पठाएको मितिदेखि निजको पद रिक्त भएको मानिने छ ।

१३. अविस्वासको प्रस्तावः– (१) सभापति वा उप-सभापतिलाई अञ्चल सभाको संपूर्ण सदस्य संख्याको कमसेकम दुइ तिहाइको बहुमतले अविस्वासको प्रस्ताव पारित गरी सो पदबाट हटाउन सक्नेछ । त्यसरी ल्याइने अविश्वासको प्रस्तावमा अंचल सभाको संपूर्ण सदस्य संख्याको कमसेकम एक तिहाई सदस्यहरूले सहीछाप गरेको हुनुपर्छ । त्यस्तो प्रस्ताव उपर निर्णय गर्दा हटाउन खोजिएको सभापति वा उप-सभापतिलाई आफ्नो पक्षमा बोल्ने वा लिखित वक्तव्य पेश गर्ने मौका अञ्चल सभाले दिनुपर्छ ।

(२) सभापतिलाई हटाउने प्रस्ताव पेश हुने बैठकको अध्यक्षता उप-सभापतिले र दुवैलाई हटाउने प्रस्ताव पेश हुने बैठकको अध्यक्षता तत्काल उपस्थित अञ्चल सभाका सदस्यहरूले आफू मध्येबाट छानेको सदस्यले गर्नेछ ।

१४. कानूनी कारवाहीको सम्बन्धमा व्यवस्थाः– (१) कुनै अञ्चल सभाको सभापति, उप-सभापति वा सदस्यले आफ्नो ओहदाको हैसियतले प्रचलित नेपाल कानून वा सम्बन्धित अञ्चल सभाको निर्णयबमोजिम गरेको वा गर्नु पर्ने कुनै कामको सम्बन्धमा कुनै अड्डा अदालतमा कसैको कुनै नालेस उजूर वा पुनरावेदन परी समन, इतलायनामा, म्याद, पूर्जी वा सूचना त्यस्तो व्यक्ति उपर तामेल हुँदा निज आफैं त्यस्तो अड्डा अदालतमा उपस्थित हुन वा वारिसनामा दिई अरू कसैलाई आफ्नो तर्फबाट उपस्थित गराउन वा आफू वा वारिस उपस्थित नभई आफ्नो व्यहोरासम्म लेखी त्यस्तो अड्डा अदालतमा दाखिल गर्न गराउन सक्नेछ । अञ्चल सभाको सभापति, उप-सभापति वा सदस्य वा निजको वारिस-लाई हाजिर नगराई नहुने अवस्था परी सम्बन्धित अड्डा अदालतले आदेश दिएमा बाहेक त्यस्तो कुनै मुद्दामा त्यस्तो सभापति, उप-सभापति वा सदस्य वा निजको वारिस तारिखमा हाजिर भै रहनु पर्ने छैन ।

(२) अञ्चल सभाको सभापति उप-सभापति वा सदस्य कुनै अभियोगमा गिर-फ्तार भै थुनामा परेमा त्यस्तो गिरफ्तार गरी थुनामा राख्ने अड्डा वा अदालतले सो कुराको लिखित सूचना यथासम्भव चाँडो अञ्चलाधीश मार्फत अंचल समिति समक्ष पठाउनु पर्छ ।

१५. निरीक्षण र निर्देशन दिने अधिकारः– श्री ५ को सरकारले समय समयमा अञ्चल सभाको चल अचल सम्पत्ति काम कारवाही र कागजातहरूको निरीक्षण गर्न गराउन र अञ्चल सभालाई आवश्यक देखेको निर्देशन दिन सक्नेछ ।

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

१६. क्षेत्र गाभिंदाको परिणामः– कुनै अञ्चल सभाको कुनै क्षेत्र अर्को अञ्चल सभामा गाभिन आएमा त्यस्को जाय ज्यथा, ऋण, अधिकार, दायित्व र कागजात गैह्र दामासाहीले बाँडिने छ ।

१७. खारेजी र त्यस्को परिणामः– (१) अञ्चल पञ्चायत ऐन, २०१९ अञ्चल पञ्चायत (कार्य व्यवस्था) नियमावली, २०२० र अञ्चल पञ्चायत (निर्वाचन) नियमावली, २०१९ खारेज गरिएको छ ।

(२) अञ्चल पञ्चायत ऐन, २०१९ बमोजिम गठन भएका सबै अञ्चल पञ्चायतहरू खारेज गरिएको छ ।

(३) यो ऐन बमोजिम खारेज भएका अञ्चल पञ्चायतहरूको चल अचल सम्पत्तिको स्वामित्व तथा हक र दायित्व यो दफा प्रारम्भ भएपछि श्री ५ को सरकारमा सर्नेछ ।

लालमोहर सदर मिति २०२४।७।६।२

आज्ञाले–
चूडामणिराज सिंह मल्ल
श्री ५ को सरकारको का. मु. सचिव ।

६३५

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।